

Nr 28

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); given Stockholms slott den 15 januari 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att försäkringar med kort utbetalningstid i ökad utsträckning skall godtagas vid taxeringen som pensionsförsäkringar, vilket bl. a. innebär att premierna blir avdragsgilla. Förslaget syftar till att möjliggöra tecknande av försäkring med avdragsgilla premier för ålderspension, som skall utgå under tiden mellan verklig pensionsålder och den ålder då allmän tilläggspension och folkpension börjar utgå.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 §
kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Anvisningar

till 31 §.

1. Med pension — — — — — eller annorledes.
 Med pensionsförsäkring — — — — — försäkringen upphör.
 Ålderspension, som — — — — — anses skälig.
 Med efterlevandepension — — — — — personer leva.
 Såsom efterlevandepension — — — — — vara pensionsförsäkring.
 Vid tillämpningen — — — — — vid omgifte.
 Kapitalbelopp, som — — — — — av efterlevandepensionen.
- Skall enligt avtal om pensionsförsäkring ålderspension eller invalidpension upphöra eller nedsättas viss tid efter det pensionsåldern eller arbetsförmågan inträtt eller skall annan efterlevandepension än försörjningsränta upphöra eller nedsättas viss tid efter den försäkrades död må denna tid icke understiga fem år eller, i fråga om ålderspension vars årsbelopp icke överstiger 3 000 kronor, två år.
- Skall enligt avtal om pensionsförsäkring ålderspension eller invalidpension upphöra eller nedsättas viss tid efter det pensionsåldern eller arbetsförmågan inträtt eller skall annan efterlevandepension än försörjningsränta upphöra eller nedsättas viss tid efter den försäkrades död må denna tid icke understiga fem år eller, i fråga om ålderspension, som upphör tidigast då den försäkrade fyllt 63 år, ett och ett halvt år.
- Med kapitalförsäkring — — — — — än pensionsförsäkring.
 Innehåller avtal — — — — — en kapitalförsäkring.
 Kan livförsäkring, — — — — — Kungl. Maj:t.
 Försäkring, vilken — — — — — dess ingående.
 Premiebefrielseförsäkring skall — — — — — som huvudförsäkringen.
 För att — — — — — med tjänst.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. I samband därmed skall följande iakttagas.

1. Äldre bestämmelser skola fortfarande gälla i fråga om 1960 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1960 eller tidigare år.

2. Försäkring, som meddelats före den 1 juli 1960 och som enligt äldre bestämmelser är att anse såsom pensionsförsäkring, skall även efter lagens ikraftträdande hänföras till sådan försäkring.

¹ Senaste lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § se 1959:564.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 ja-
nuari 1960.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet fråga om *den skattemässiga behandlingen av vissa försäkringar för ålderspension* och anför därvid följande.

1. **Inledning.** Enligt 1959 års lagstiftning om allmän tilläggspensionering skall allmän tilläggspension börja utges år 1963. Den generella pensionsåldern inom tilläggspensioneringen är densamma som i folkpensioneringen d. v. s. 67 år. Om pensionstagaren det önskar kan dock ålderspension från tilläggspensioneringen börja utgå vid lägre ålder, dock tidigast vid 63 år. I sådant fall undergår pensionsbeloppet emellertid viss minskning.

I propositionen nr 100/1959 rörande den allmänna tilläggspensionen nämndes, att i varje fall under en övergångstid, då förmånerna från den allmänna tilläggspensioneringen ännu inte nått fulla belopp, en del kompletteringsanordningar till pensioneringen kommer att vara befogade. Sådan kompletteringsanordning kunde komma till stånd genom individuell försäkring eller genom på avtal grundat pensionsåtagande från arbetsgivarens sida.

I skrivelse till särskilda utskottet berörde Svenska personal-pensionskassan i anledning av propositionen bl. a. vissa skattefrågor rörande försäkringar av antytt slag. Gällande skatteregler var enligt kassans mening så utformade, att de lade hinder i vägen för sådana försäkringar. Utskottet yttrade i anledning härav i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1, att utskottet förutsatte att de av kassan aktualiserade och andra liknande spörsmål skulle vinna nödigt beaktande under det fortsatta arbetet med pensionsreformen.

På grund härav uppdrog jag den 5 juni 1959 åt kammarrättsrådet Nils G. Lindquist att inom departementet biträda med utarbetande av förslag till ändrade bestämmelser rörande behandlingen i beskattningshänseende av kompletteringsförsäkring till ålderspension. I en den 1 oktober 1959 avlämnad promemoria har utredningsmannen framlagt författningsförslag i ämnet. Förslaget torde såsom *Bihang* få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Över promemorian har, efter remiss, *yttranden* avgivits av kammarrätten, statskontoret, riksskattenämnden, försäkringsinspektionen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Jönköpings, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska arbetsgivareföreningen, Handelsn arbetsgivareorganisation, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska personal-pensionskassan, Folksam (Livförsäkringsanstalten Folket, Försäkringsanstalten Samarbete, Försäkringsanstalten Valfärd och Försäkringsaktiebolaget Leire) och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund.

2. Gällande rätt m. m. Enligt den år 1950 antagna ordningen för beskattning av försäkringstagare och försäkringsgivare indelas livförsäkringar som tecknats efter år 1950 i två kategorier, nämligen pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. För pensionsförsäkringar medges avdrag för premier vid inkomsttaxeringen, under det att utfallande belopp beskattas. I fråga om kapitalförsäkringar får däremot premiebetalning ej avdragas — fränsett vad som rymmes inom det allmänna avdraget å högst 300 kronor för ogift och högst 600 kronor för makar — och å dylik försäkring utfallande belopp utgör till följd härav inte skattepliktig inkomst.

Bestämmelserna om vad som skattemässigt är att anse som pensionsförsäkring är intagna i första punkten av anvisningarna till 31 § kommunal-skattelagen. Till pensionsförsäkring räknas sålunda försäkring, enligt vilken ålders-, efterlevande- eller invalidpension skall utgå. Vissa kapitalbelopp, som kombineras med pension av dessa slag, räknas också till pension. Om de olika pensionsformerna stadgas bland annat följande.

Till *ålderspension* räknas pension, som från viss pensionsålder — i regel lägst 55 år — skall utgå högst under den försäkrades livstid. Såsom *efterlevandepension* anses pension, som efter den försäkrades död utgår högst under viss eller vissa personers livstid. Hit hör under särskilda förutsättningar även s. k. försörjningsränta enligt vilken efterlevandepensionen utgår under i avtalet bestämt antal år, oberoende av viss pensionstagares liv. *Invalidpension* får utgå högst så länge den försäkrade är arbetsoförmögen eller har nedsatt arbetsförmåga. *Kapitalbelopp*, som kombineras med pension, skall utgå när pensionen börjar utbetalas eller upphör eller när försäkring- en upphör. Kapitalbeloppen får sammanlagt inte överstiga högsta årsbelopp av ålders- eller invalidpension i förekommande fall ökat med högsta årsbelopp av efterlevandepension till make.

Särskilda regler har givits om den kortaste tid under vilken ålders- och invalidpension samt annan efterlevandepension än försörjningsränta skall utgå enligt försäkringsavtalet. Denna tid får sålunda inte understiga fem år utom i fråga om ålderspension, vars årsbelopp inte överstiger 3 000 kronor. För sådan ålderspension är minimitiden i stället två år.

Vid dessa bestämmelsers tillkomst framhölls i *propositionen* (nr 93/1950) bl. a. följande. En temporär pension i förening med försörjningsränta kommer den rena kapitalutbetalningen så nära, att försäkringar, som innehåller sådan utfästelse, inte lämpligen bör hänföras till pensionsförsäkring. Detta gäller även andra försäkringar, enligt vilka temporära pensioner skall utgå under kortare tid än fem år, i varje fall när fråga är om pensioner å större belopp. Önskvärt var emellertid att personer, för vilka 67 år är en för hög pensionsålder, skall ha möjlighet att komplettera folkpensionen med en pensionsförsäkring, enligt vilken temporär pension skall utgå under kortare tid än fem år. För att förhindra missbruk borde den årliga pensionen icke få överstiga ett belopp, motsvarande ungefärligen vad sammanlagt högst kunde utgå som folkpensionsförmåner. Med hänsyn härtill föreslogs nysnämnda belopp- och tidsgränser, 3 000 kronor och två år.

Hos *bevillningsutskottet* (betänkande nr 49) framlades ett av Svenska personal-pensionskassan väckt förslag av innebörd att försäkring, enligt vilken utfästes ålderspension å årsbelopp icke överstigande 3 000 kronor, skulle hänföras till pensionsförsäkring, även om pensionen utgår blott under ett år. Utskottet framhöll i anledning därav, att pensioner utbetalas månadsvis eller ock kvartårs-, halvårs- eller helårsvis. Det syntes icke lämpligt att tillämpa olika skatteregler vid olika utbetalningssätt. Hänfördes en försäkring, enligt vilken pension skall utgå blott under ett år, till pensionsförsäkring, borde detta gälla även om utbetalningen skulle ske helårsvis. Men i sådant fall var i själva verket fråga om en kapitalutbetalning. Utskottet ansåg sig därför inte böra biträda förslaget.

Utskottet diskuterade vidare, huruvida den nämnda minimitiden för efterlevandepension, fem år, borde medföra att från pensionsförsäkringsområdet uteslöts försäkring, enligt vilken exempelvis efterlevandepension skall upphöra, då pensionstagaren uppnår viss ålder. Utskottet uttalade att, då detta uppenbarligen icke hade varit avsikten, de i det föregående återgivna bestämmelserna inte borde hindra att en försäkring av nämnda slag hänfördes till pensionsförsäkring.

Livförsäkring av annat slag än som förut nämnts räknas till kapitalförsäkring. Om en försäkring med hänsyn till i avtalet gjorda utfästelser till en del kan betraktas som en pensionsförsäkring och till återstående del som kapitalförsäkring, får försäkringen anses vara uppdelad på en pensionsförsäkring och en kapitalförsäkring.

Slutligen får erinras om att utformningen av pensionsförsäkringsbegreppet i skattelagarna har anknytning även till den privata pensionering som äger rum inom företagens pensionsstiftelser. Avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättning till pensionsstiftelse medges nämligen enligt punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen endast om pensioneringen anordnats på sätt i anvisningarna till 31 § föreskrives i fråga om pensionsförsäkring.

Rörande de pensionsförmåner som utgår i folkpension och allmän tilläggspension må följande framhållas.

Från *folkpensioneringen* utgår ålderspension utan inkomstprövning till var och en som fyllt 67 år. Alderspensionen inberäknat index- och standardtillägg uppgår för närvarande till 2 450 kronor per år för ogift eller för gift, om andra maken inte är folkpensionär, och till 3 920 kronor per år för makar tillsammans. Härutöver kan tillkomma vissa inkomstprövade tillägg. I enlighet med vad som förordades vid riksdagens principiella ställningstagande år 1958 avses ålderspensionen skola höjas successivt så att den år 1968 uppgår till 5 400 kronor för två pensionsberättigade makar och 3 600 kronor för ensamstående, räknat i 1957 års penningvärde. Inom folkpensioneringen kan dessutom enligt vissa regler beviljas invalidpension och sjukbidrag, blindtillägg och vårdtillägg samt änkepension, änke- och änklingsbidrag och särskilt barnbidrag.

Den *allmänna tilläggspensioneringen* omfattar, fullt utbyggd, varje svensk medborgare och här mantalsskriven utlänning. Tilläggspensionen beräknas på den årliga arbetsinkomst som förvärvas i åldern 16—65 år, till den del inkomsten ligger mellan ett indexreglerat s. k. basbelopp på 4 000 kronor i 1957 års penningvärde (för närvarande motsvarande 4 200 kronor) och ett belopp motsvarande sju och en halv gånger basbeloppet (sålunda för närvarande 31 500 kronor). Inkomst av annat förvärvsarbete än anställning är i regel, i vad inkomsten överstiger det dubbla basbeloppet, pensionsgrundande till blott två tredjedelar.

Allmän tilläggspension utgår i form av ålderspension, förtidspension och familjepension. Pensionsförmånerna är värdebeständiga genom anknytning till pensionspristalet enligt lagen om folkpensionering. Alderspension utgör 60 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten under de 15 bästa pensionsgrundande åren. För full ålderspension fordras i ett inledningskede 20 pensionsgrundande år, vilket krav successivt höjes till att avse 30 år. Jämte folkpensionen kommer full ålderspension från tilläggspensioneringen att i stort sett motsvara två tredjedelar av hela arbetsinkomsten.

Normalt utbetalas ålderspension från tilläggspensioneringen vid en pensionsålder av 67 år. På egen begäran kan ålderspension erhållas tidigare, dock tidigast från 63 års ålder. Beloppet reduceras i sådant fall med 0,6 procent för varje månad som pensionstagaren är yngre än 67 år, när pensionen börjar utgå. Om exempelvis en person begär ålderspension från 63 år, får han således 6 408 kronor, om pensionsbeloppet vid 67 år är 9 000 kronor. — Pensionsberättigad kan också vänta med att taga ut ålderspension till efter fyllda 67 år. I sådant fall ökas pensionsbeloppet med 0,6 procent för varje månad, som pensionstagaren är över 67 år, dock ej över 70 år.

Full ålderspension d. v. s. från fyllda 67 år från tilläggspensioneringen (för en person född 1914 eller senare) utgår under förutsättning att basbeloppet hela tiden är 4 200 kronor med dessa belopp.

Genomsnittlig arbetsinkomst	10 000	15 000	20 000	25 000	30 000
Om inkomsten härrör av anställning	3 480	6 480	9 480	12 480	15 480
Om inkomsten härrör från annat förvärvsarbete	3 120	5 160	7 140	9 120	11 160

3. Utredningspromemorian. I promemorian erinras om den i det föregående återgivna bestämmelsen att till pensionsförsäkring räknas försäkring för ålderspension å högst 3 000 kronor som utgår under kortare tid än fem år, dock under minst två år. Det framhålls att denna bestämmelse har tillkommit med tanke på önskvärdheten av att kunna fylla ut den inkomstminskning, som kan föreligga under tiden mellan verklig pensionsålder och folkpensionsåldern. Alderspension från tilläggs pensioneringen kan visserligen börja utgå redan från 63 års ålder men medför viss reducering av pensionsbeloppet. Utredningsmannen framhåller att, med hänsyn härtill och då tidigare pensionsålder än 67-årsåldern förekommer på grund av yrkets art och andra omständigheter, behov av försäkringsskydd mot inkomstminskning av berört slag fortfarande föreligger.

Utredningsmannen påpekar att genom tilläggs pensioneringen icke har inträffat något som påfordrar förändring i fråga om temporära pensionsförsäkringar, som upphör före 63 års ålder. Beträffande sådana försäkringar föreligger därför för närvarande icke något skäl för ändring av gällande bestämmelser. Däremot framhålls att årsbelopp om 3 000 kronor knappast är tillräckliga i fråga om temporära pensioner, som upphör att utgå vid 63 års ålder eller senare. Såsom exempel nämnes en person, som pensioneras vid 63 års ålder eller senare men före 67 års ålder. Denne bör ha möjlighet att — i stället för att taga reducerad tilläggs pension — fylla luckan mellan pensionsåldern och 67 år genom pensionsförsäkring. Vidare bör den, som pensioneras vid 60 års ålder, kunna komplettera pensionen tills (reducerad) tilläggs pension utgår vid 63 års ålder.

Därefter behandlas i promemorian frågan huruvida en höjning av gällande beloppsgräns å 3 000 kronor kan befaras öppna möjligheter till missbruk. Det framhålls att tendensen i den moderna skattelagstiftningen är, att de tidigare stränga reglerna om beskattningsårets okränkbarhet alltmera uppmjukas. Det anses i och för sig rimligt, att en hög inkomst under ett år för undvikande av hård progressiv beskattning får utjämnas på ett flertal år. Som exempel nämnes avdragsrätten för engångspremier för pensionsförsäkring liksom den skattelindring, som kan erhållas genom tillämpning av förordningen om ackumulerad inkomst. I anslutning härtill anföres i promemorian.

Möjligen skulle man kunna tänka sig, att en person, som erhållit en betydande skattepliktig realisationsvinst, skulle genom att med hjälp av denna betala en engångspremie för pensionsförsäkring kunna bereda sig en icke avsedd skattelindring. Han har emellertid denna möjlighet redan nu under förutsättning, att försäkringen ej är så avtalad, att den upphör eller nedsättes tidigare än fem år från pensionsåldern. Eftersom progressionen vid beskattning vid utbetalning på två år blir högre än vid utbetalning på

fem år, synes risk för missbruk icke heller föreligga i detta fall. Missbruk torde därför förutsätta, att tecknandet av pensionsförsäkring sker av andra motiv än att bereda tecknaren en ålderspension. Tidigare förelåg sålunda möjlighet att teckna en pensionsförsäkring men låta beloppen på grund av förmånstagarreförordnande utgå till exempelvis ett barn och därigenom på en omväg erhålla avdrag för ett eljest icke avdragsgillt periodiskt understöd. Denna möjlighet är numera — på grund av lagstiftning år 1959 — stängd i fråga om pensionförsäkringar, som icke tecknats i samband med tjänst. Vidare må beaktas att premien skall betalas kontant, att en del av premien går till omkostnader, att pensionsförsäkring icke får återköpas eller belånas samt att försäkringstagaren löper risk att avlida innan utbetalning blir aktuell. Såvitt kan bedömas torde någon begränsning av årsbeloppets storlek icke kunna motiveras av risk för missbruk. Därtill kommer att, om en övre gräns dock skulle anses önskvärd, denna under alla omständigheter måste sättas ganska högt.

Med hänvisning till det anförda konstateras i promemorian, att det i och för sig icke finns skäl att i fråga om temporära pensioner, som upphör att utgå vid 63 års ålder eller senare, uppställa en övre gräns för årsbeloppets storlek. Spörsmålet om avgränsningen av området för de temporära pensionsförsäkringarna gentemot rena kapitalutbetalningar kan emellertid ge anledning till ett annat bedömande. Härutinnan anføres i promemorian.

Huvudregeln för temporära pensionsförsäkringar är att de icke får avse pensioner, som skall utgå under kortare tid än fem år. Detta emedan de eljest anses komma den rena kapitalutbetalningen så nära, att de icke lämpligen bör betecknas som pensionsförsäkringar. Om man anser önskvärt att göra skillnaden mellan kapitalutbetalning och temporär pension beroende av om tiden för utbetalningarna understiger eller överstiger fem år, måste man således bibehålla en beloppsgräns för kompletteringspensionerna och därtill sätta denna gräns förhållandevis lågt. Om man nämligen väljer beloppet 20 000 kronor — ungefärligen motsvarande summan av högsta möjliga folkpension och tilläggs pension, som kan utgå till en person — blir resultatet i realiteten detsamma som om ingen gräns alls satts. Man kan tänka sig sätta beloppsgränsen vid ett belopp motsvarande genomsnittet av de ålders- och tilläggs pensioner, som kan tillkomma en person. Förslagsvis skulle kunna angivas siffran 8 000 kronor. Även detta belopp torde emellertid vara så pass högt i förhållande till de belopp, som normalt utgår på grund av pensionsförsäkring, att gränsen mellan kapitalutbetalning och pension skulle bli tämligen illusorisk. Lägre än 8 000 kronor torde emellertid årsbeloppet icke kunna sättas, om det skall fylla avsett ändamål.

I promemorian konstateras sammanfattningsvis, att i vissa fall behov av komplettering av folk- och tilläggs pension genom pensionsförsäkring kommer att föreligga. Därvid torde en beloppsgräns för ålderspensioner, som upphör att utgå tidigast vid 63 års ålder, knappast vara motiverad. För övriga fall bör nu gällande begränsning av det årliga pensionsbeloppet till högst 3 000 kronor bibehållas. I promemorian föreslås en författningsändring i enlighet härmed.

Vidare anføres i promemorian.

En ytterligare möjlighet finnes, nämligen att avstå från illusionen om att uppehålla skillnaden mellan kapitalutbetalning och pension och slopa kravet på utbetalningar under minst fem år. I det föregående har gjorts ett försök

att belysa, att detta knappast skulle kunna bereda möjligheter till missbruk. Det är i regel till den skattskyldiges nackdel ju kortare utbetalningstiden är. Visserligen ges måhända större möjligheter till inkomstutjämnning mellan olika beskattningsår, om man väljer denna väg, men detta synes i och för sig icke vara någon olägenhet. En reform i denna riktning synes emellertid förutsätta ytterligare överväganden.

4. **Remissyttrandena.** Samtliga remissinstanser har i och för sig godtagit utredningsmannens förslag att i fråga om ålderspension, som skall upphöra tidigast vid 63 års ålder och utgå under minst två år efter pensionsålderns inträde, slopa nu gällande beloppsgräns å högst 3 000 kronor. Förslaget tillstyrkes sålunda eller lämnas i huvudsak utan erinran i remissvar från statskontoret, riksskattenämnden, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, överståthållarämbetet och samtliga hörda länsstyrelser, Landsorganisationen, Folksam och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund.

Erinringar och ändringsförslag framföres emellertid från vissa hörda arbetsmarknads- och branschorganisationer. Dessa remissinstanser förordar, att den föreslagna tvåårsgränsen för temporär pension sänkes till ett år eller får helt bortfalla.

Vid remissbehandlingen har även berörts vissa spörsmål om andra kompletteringsförmåner till det allmänna pensionssystemet än ålderspension.

Riksskattenämnden förklarar sig dela den i promemorian uttalade uppfattningen att lagstiftningen om allmän tilläggspensionering ej ger anledning till ändring i gällande bestämmelser beträffande sådana temporära pensionsförsäkringar, enligt vilka ålderspension skall upphöra att utgå innan den försäkrade fyllt 63 år. Även *Svenska försäkringsbolags riksförbund* anser den av utredningsmannen valda åldersgränsen för anknytning mellan enskild kompletteringspension och tilläggspensioneringen lämplig med hänsyn till utformningen av lagen om tilläggspensionering.

Sveriges akademikers centralorganisation finner däremot den föreslagna begränsningen till pensioner, som skall upphöra tidigast vid 63 års ålder, icke vara principiellt motiverad. *Kammarrätten* ifrågasätter huruvida icke av praktiska skäl varje ålderspension, som skall utgå under minst två år, borde godkännas såsom avdragsberättigande.

Beträffande förslaget att slopa begränsningen av årsbeloppets storlek i fråga om ålderspension, som upphör tidigast vid 63 års ålder, uttalar *statskontoret* att bibehållandet av en sådan gräns enligt ämbetsverkets mening skulle bättre överensstämja med korttidspensionernas syfte. Såsom lämplig gräns skulle härvid kunna sättas ett belopp motsvarande summan av de ålders- och tilläggspensioner, som i genomsnitt tillkommer en person. Med hänsyn till i promemorian anförda skäl mot en begränsning av årsbeloppet motsätter *statskontoret* sig emellertid icke att förslaget lägges till grund för lagstiftning.

Sveriges akademikers centralorganisation framhåller att en begränsning i enlighet med vad som diskussionsvis framförts i promemorian till ett be-

lopp motsvarande genomsnittet av de ålders- och tilläggs pensioner, som kan tillkomma en person, skulle strida mot den inkomstbortfallsprincip, som ligger till grund för den allmänna tilläggs pensioneringen.

Riksskattenämnden finner förslaget att slopa beloppsgränsen innebära ett avsteg från de principer, som varit grundläggande för kommunalskattelagens gränsdragning mellan pensionsförsäkring och kapitalförsäkring. Nämnden anför vidare.

Inom riksskattenämnden har uttalats tvekan huruvida behovet av samordning mellan hittills gällande skatteregler och lagstiftningen om allmän tilläggs pensionering nödvändiggör ett dylikt avsteg. Därvid har — såsom ett alternativ till utredningsmannens förslag — ifrågasatts huruvida man icke skulle nå åsyftat resultat genom en lagändring, som innebure att den principiella gränsdragningen bibehölles men den nuvarande beloppsgränsen å 3 000 kronor höjdes till förslagsvis 12 000 kronor. Riksskattenämnden anser sig dock icke böra förorda införande av en bestämmelse angående en sådan beloppsgräns, när det icke synes praktiskt genomförbart att förhindra, att bestämmelsen kringginges genom att en försäkringstagare tecknade flera försäkringar i olika försäkringsanstalter, envar försäkring lydande å angivna maximibelopp.

Flera remissinstanser riktar kritik mot förslaget att för de ifrågavarande försäkringarna bibehålla kravet på en utbetalningstid av lägst två år. Sålunda framhåller *Svenska försäkringsbolags riksförbund*, att förslaget väsentligen förbättrar möjligheterna att komplettera den allmänna tilläggs pensionen men att vissa komplikationer fortfarande kvarstår, som det är önskvärt att få undanröjda i detta sammanhang. Förbundet anför därefter.

Den vanligaste pensionsåldern är för närvarande 65 år. Regelmässigt kvarstår då den pensionsberättigade i tjänstgöring t. o. m. den månad, under vilken han fyller 65 år, och i många fall kommer han säkerligen — med hänsyn till att arbetsinkomst men icke pension är pensionsgrundande enligt lagen om tilläggs pensionering — att vilja kvarstå till utgången av det år, under vilket sagda ålder uppnås. Den allmänna tilläggs pensionen utgår däremot i normalfallet fr. o. m. den månad, under vilken den pensionsberättigade fyller 67 år. Såväl då han kvarstår i tjänst t. o. m. den månad, under vilken han fyller 65 år, som då han tjänstgör till årets slut blir således den tid, under vilken kompletteringspension bör utgå, kortare än två år — i förstnämnda fallet ett år och elva månader och i det senare fallet lägst ett år. Utformningen av ifrågavarande punkt i anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen gör det omöjligt att på ett smidigt och rationellt sätt komplettera tilläggs pensionen i nu angivna fall.

Riksförbundet föreslår med hänsyn härtill att den kortaste tid, under vilken ifrågavarande pensioner får utgå, bestämmes till ett år i stället för som nu två år.

Liknande uttalanden göres av *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Svenska personal-pensionskassan*. Pensionskassan anför bl. a. följande.

Tjänstepensionerna i SPP är för närvarande i regel icke samordnade med folkpensionen, men i de relativt få fall, då en i SPP försäkrad ålderspension nedsattes från 67 år, har arbetsmarknadsparterna — liksom inom statlig och kommunal tjänst — ansett lämpligast, att folkpensionsanpassningen sker från och med den månad, då 67 års ålder uppnås. Vid en pen-

sionsålder av 65 år kommer då kompletteringspensionen att utges under blott ett år och elva månader. SPP förmenar, att en sådan anordning, som uteslutande är betingad av att såväl vid avgång ur tjänst som vid utbetalning av tjänstepension och folkpension avrundning sker till hel månad, är väl förenlig med nuvarande utformning av anvisningarna till 31 § kommunal-skattelagen.

I praktiken har det emellertid visat sig, att den i SPP försäkrade pensionsåldern ibland avviker från den verkliga avgångsåldern. Det är ingalunda ovanligt, att en anställd med 65 års pensionsålder kvarstannar i tjänst någon eller några månader, t. ex. till kalenderårets slut. Från och med nästa år, då den allmänna tilläggs pensioneringen införes, torde sådant kvarstannande bli allt vanligare. Den anställde har i så fall möjlighet att intjäna högre pensionspoäng än eljest — för övergångsgenerationen gäller ju särskilt gynnsamma intjänanderegler. — — —

Vidare må nämnas, att det inom vissa företag eller för vissa arbetstagar-grupper kan framkomma önskemål om en pensionsålder av 66 år. För att man även i dylika fall skall få till stånd en rationell anpassning till folkpensionen och den allmänna tilläggs pensionen, synes det nödvändigt att tvåårsgränsen för temporär kompletteringspension sänkes till ett år.

Tjänstemännens centralorganisation hemställer att den föreslagna tvåårs-regeln helt slopas och uttalar, att en sådan ordning knappast torde innebära någon större risk för missbruk.

Liknande synpunkter framföres även av *Handelns arbetsgivareorganisation* och *Sveriges akademikers centralorganisation*.

Folksam anser det svårt att ange i vilken utsträckning behov av kompletterande ålderspension kan föreligga och i vad mån det går att på förhand fixera exakt försäkringstid. Bolaget yttrar vidare.

Skulle tidskravet för temporära ålderslivräntor minskas till t. ex. ett år, skulle det bli möjligt för en person som fyllt 62 år att den 31 december teckna en temporär livränta, som förfaller till utbetalning nästa dag, den 1 januari. Det skulle i realiteten bli detsamma som att ett valfritt belopp överföres från ett beskattningsår till ett annat med minimal risk för dödsfalls-förlust — som annars alltid är en realitet att räkna med — och utan någon pensioneringsavsikt. Om emellertid behovet av en minskad minimitid skulle vinna beaktande, bör måhända den bestämmelsen införas att pension med kortare varaktighet än två år alltid skall upphöra vid 67 års ålder.

Enligt *riksskattenämnden* bör frågan om pensioner avseende kortare tid än två år icke lösas lagstiftningsvägen utan genom överenskommelse mellan vederbörande arbetsgivare och arbetstagare.

I remissyttrandena upptages även vissa i promemorian ej berörda spörsmål, som angår samordningen av tillämpade pensionsordningar med tilläggs pensioneringen i vad gäller andra förmåner än ålderspension.

Sålunda framhåller *Tjänstemännens centralorganisation* att, medan efterlevandepension till barn från den allmänna tilläggs pensioneringen utgår till 19 års ålder, det enligt gällande pensionsordningar förekommer att sådan pension utgår till 21 års ålder. Därest nuvarande standard i fråga om pen-

sionsvillkoren skall bibehållas, erfordras en kompletterande pensionsanordning för åldersåren 19—21 för efterlevande barn. Behov av temporär pensionsanordning av begränsad varaktighet kan komma att vara för handen även då det gäller sjuk- och invalidpension (motsvarande förtidspension inom den allmänna tilläggspensioneringen). Centralorganisationen förutsätter, att dylika kompletterande anordningar i fråga om sjuk-, invalid- och efterlevandepension skall behandlas såsom pensionsförsäkring i skattetekniskt avseende.

Vidare påpekar Tjänstemännens centralorganisation att i nuvarande tjänstepensionsordningar vid sidan av ålders-, sjuk- eller invalid- samt efterlevandepension även förekommer s. k. kapitalunderstöd, som utfaller då pension börjar utgå. Den allmänna tilläggspensioneringen innefattar icke någon form av dylika kapitalunderstöd. Centralorganisationen anför.

Införandet av den allmänna tilläggspensionen torde komma att medföra att den nuvarande nivån för pension enligt förekommande tjänstepensionsanordningar reduceras för tid då allmän tilläggspension utgår. Någon form av kapitalunderstöd är inte förenad med den allmänna tilläggspensionen. Utformningen av bestämmelserna i anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen är sådan, att en anpassning av nuvarande tjänstepensionsanordningar till den allmänna tilläggspensionen medför att kapitalunderstöden ej torde kunna bibehållas på hittillsvarande nivå — i förhållande till totalpensionsnivån — utan att falla utanför begreppet pensionsförsäkring i skatteavseende. Med hänsyn till den betydelse kapitalunderstöden har — icke minst i förening med efterlevandepension — torde det kunna förväntas att kapitalunderstödsformen även i framtiden kommer att behövas. Ur denna synpunkt måste den nu nämnda effekten av införandet av den allmänna tilläggspensionen i förening med bestämmelserna i 31 § kommunalskattelagen anses synnerligen olycklig. Med hänsyn härtill hemställer TCO att åtgärder vidtages för undanröjande av detta förhållande.

Ett speciellt spörsmål i fråga om pensionsfall, som inträffar under år 1962, beröres av *Svenska försäkringsbolags riksförbund*, *Svenska personalpensionskassan*, *Handelns arbetsgivareorganisation* och *Tjänstemännens centralorganisation*. Sistnämnda organisation yttrar härutinnan.

Enligt reglerna för tilläggspensioneringen skall i fråga om pensionsfall som inträffar under 1962 i vad gäller förtidspension och efterlevandepension, pensionen i fråga utgå först fr. o. m. 1963. För dessa fall uppstår en alldeles speciell situation, som innebär att särskilda kompletteringsanordningar måste tillskapas, som för detta år motsvarar tilläggspensionsförmåner. Det är sålunda här fråga om en temporär anordning av ett års varaktighet.

5. **Departementschefen.** När nuvarande bestämmelser om beskattning av pensionsförsäkringar tillkom år 1950, ansågs det erforderligt att genom en särskild undantagsbestämmelse möjliggöra tecknandet av kortvariga pensionsförsäkringar såsom komplement till folkpensionen. Medan lägsta tid för pensionsutbetalning i princip ansågs bära vara fem år, tilläts en så kort utbetalningstid som två år för ålderspension, vars årsbelopp inte överstiger 3 000 kronor. Därigenom kan den som vill pensionera sig före 65 års

ålder tillförsäkra sig ett tillfälligt pensionskydd för tiden fram till dess att folkpensionen börjar utgå vid 67 års ålder.

Vid tillkomsten av lagstiftningen om allmän tilläggs pensionering uttalades önskemål om att bestämmelserna om kortvariga försäkringar i skarven mellan verklig pensionsålder och pensionsålder för allmän pension skulle överses och anpassas till det nya läge som uppkommit. Den i anledning härav tillkallade utredningsmannen har föreslagit att beloppsgränsen 3 000 kronor slopas i fråga om försäkringar som upphör tidigast då den försäkrade fyllt 63 år. Förslaget får ses mot bakgrunden av att största folkpension och tilläggs pension — när det allmänna pensionssystemet är fullt utbyggt — kommer att motsvara ungefär 20 000 kronor i nuvarande penningvärde.

Vid remissbehandlingen har i stort sett enighet rått om behovet av åtgärder av föreslagen art. Några remissinstanser föreslår dock jämkningar eller utvidgningar i utredningsmannens förslag.

Skattelagarna medger, att premier, som inbetalas till pensionsförsäkringar, får avdragas vid inkomsttaxeringen. Detta gäller vare sig inbetalningen göres av den försäkrade själv eller av hans arbetsgivare. Å andra sidan beskattas utfallande pensionsbelopp hos mottagaren. Denna ordning innebär betydande fördelar. Bl. a. kan genom inbetalning av engångspremie till pensionsförsäkring åstadkommas resultatutjämning mellan olika beskattningsår. Motsvarande förmåner föreligger inte vid andra försäkringar.

Med hänsyn till den gynnade ställning som pensionsförsäkringarna intar i skattehänseende är det angeläget att gränsen mellan pensionsförsäkringar och andra försäkringar inte utsuddas. Bestämmelserna på området bör även vara utformade så att pensionsförsäkringar såvitt möjligt kommer till användning huvudsakligen i pensioneringssyfte och inte för att uppnå fördelar i skattehänseende.

Den nuvarande beloppsgränsen 3 000 kronor vid korttidsförsäkringar avser att begränsa användningen av dessa försäkringar till klara pensioneringsfall. Såsom utredningsmannen framhållit torde några egentliga olägenheter inte behöva befaras om beloppsgränsen ersättes av en bestämmelse, vilken medger korttidsförsäkringar, som upphör först då den försäkrade fyllt 63 år och som alltså endast omfattar de år som behövs för att försäkringen skall kunna anknyta till allmän tilläggs pension och folkpension. Visserligen utsluts härigenom inte helt möjligheten för personer i högre åldersgrupper att använda pensionsförsäkringsinstitutet för att uppnå skattemässiga fördelar. Såsom riksskattenämnden framhållit, erbjuder emellertid en beloppsgräns knappast något effektivare skydd häremot. Med hänsyn till behovet av försäkringar för ålderspension som ansluter till tillägs- och folkpension anser jag mig därför, om än med viss tvekan, kunna förorda att utredningsmannens förslag genomföres.

Nuvarande bestämmelser om tvååriga ålderspensioner medger utbetalning av pensionen när som helst efter uppnåendet av 55 års ålder. Det finns

således inte något formellt hinder mot att teckna en pensionsförsäkring för utbetalning av årsbelopp om högst 3 000 kronor vid exempelvis 55 och 56 års ålder. I utredningsmannens förslag har denna möjlighet bibehållits. Stadsgandet har emellertid tillkommit enbart för att möjliggöra försäkringar som direkt anknyter till folkpensionen. Detta syfte tillgodoses helt inom ramen för de föreslagna bestämmelserna. Anledning att medge tvåårsförsäkringar dessförinnan torde inte föreligga. Jag föreslår därför att den särskilda bestämmelsen om ålderspension, vars årsbelopp inte överstiger 3 000 kronor, utgår. Självfallet bör detta inte påverka eventuella redan existerande pensionsförsäkringar av ifrågavarande slag.

Minsta utbetalningstid för korttidspensionerna är, som nämnts, för närvarande två år. Utredningsmannen har inte föreslagit någon ändring däri. Under remissbehandlingen har emellertid yrkats, att tidsgränsen skall sättas till ett år eller också helt slopas.

Såsom jag nyss framhållit är det nödvändigt att bibehålla en klar åtskillnad mellan pensions- och kapitalförsäkringar. Det för pensionsförsäkring karakteristiska är att förmånerna utbetalas periodiskt. Om tidsbegränsningen skulle slopas eller sättas till ett år skulle försäkringar för rena kapitalutbetalningar hänföras till pensionsförsäkringar. Av det sagda torde framgå, att man måste bibehålla kravet på att utbetalningstiden skall väsentligt överstiga ett år.

Emellertid visar remissuttalandena att befogad kritik kan riktas mot att gränsen sättes vid två år. En sådan gräns tillåter nämligen inte, att man till pension i detta sammanhang räknar månatliga utbetalningar från och med månaden efter den då en person fyllt 65 år till och med månaden innan han får börja uppbära allmän pension vid 67 års ålder (sammanlagt 23 månader). Den i författningen angivna tiden bör vara så bestämd att utbetalningarna i det angivna, i praktiken ofta förekommande fallet får räknas som pension. Minimitiden för korttidspensioner synes därför böra sänkas något. Jag vill förorda att tidsgränsen sättes vid ett och ett halvt år. Därmed kommer de som önskar gå i pension vid 65 års ålder att kunna dra nytta av korttidsförsäkringarna samtidigt som kravet på periodicitet i utbetalningarna bibehålles.

Under remissbehandlingen har framförts förslag att — i vissa av utredningsmannen icke berörda hänseenden — ytterligare komplettera kommunal-skattelagens regler om vad som är att anse som pensionsförsäkringar. Förslagen avser kapitalunderstöd samt möjligheterna att i särskilda fall erhålla kompletterande förtids- eller efterlevandepension under något år. Med hänsyn till nödvändigheten av att ge en någorlunda klar och enhetlig avgränsning åt de i skattehänseende gynnade pensionsförsäkringarna anser jag mig inte kunna biträda dessa förslag. Jag vill tillägga, att i den mån företagen själva utbetalar förmåner varom här är fråga till anställda eller anställdas efterlevande, blir en sådan utbetalning avdragsgill vid taxeringen. Bl. a. med tanke härpå torde behovet av att försäkringsvägen täcka de förhållandevis betydliga kostnader det här rör sig om vara ringa.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 31 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Alice Magnusson

Utredningsmannens förslag**Anvisningarna till 31 §**

1. Med pension — — — eller annorledes.
Med pensionsförsäkring — — — försäkringen upphör.
Ålderspension, som — — — anses skälig.
Med efterlevandepension — — — personer leva.
Såsom efterlevandepension — — — vara pensionsförsäkring.
Vid tillämpningen — — — vid omgifte.
Kapitalbelopp, som — — — av efterlevandepensionen.
Skall enligt avtal om pensionsförsäkring, ålderspension eller invalidpension upphöra eller nedsättas viss tid efter det pensionsåldern eller arbetsoförmågan inträtt eller skall annan efterlevandepension än försörjningsranta upphöra eller nedsättas viss tid efter den försäkrades död må denna tid icke understiga fem år eller, i fråga om ålderspension, *som upphör tidigast vid 63 års ålder eller* vars årsbelopp icke överstiger 3 000 kronor, två år.
Med *kapitalförsäkring* — — — än pensionsförsäkring.
Innehåller avtal — — — en kapitalförsäkring.
Kan livförsäkring — — — Kungl. Maj:t.
Försäkring, vilken — — — dess ingående.
Premiebefrielseförsäkring skall — — — som huvudförsäkringen.
För att — — — med tjänst.